

УДК 378.036

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТСТВА ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Л.В. Гук

У статті розглядаються зміст і структура музично-виконавської діяльності. На підставі аналізу особливостей музично-виконавської діяльності обґрунтовуються закономірності формування естетично сфери студентства.

Ключові слова: *зміст, структура, музично-виконавська діяльність, естетична сфера студентства.*

Постановка проблеми у загальному виді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

У зв'язку з розвитком сучасної цивілізації, пошуку нових прогресивних технологій навчання в галузі педагогічної освіти, реформування вищої школи України особливого значення набуває збереження і формування естетичних цінностей молодого покоління як творчого суб'єкта суспільства. Саме це положення є одним із пріоритетних в Конституції України, Національній державній комплексній програмі естетичного виховання молоді України. За ініціативою Міністерства освіти України було створено кілька основоположних документів та прийнято ряд постанов і програм. Насамперед міжгалузеву перспективну програму "Освіта ХХІ ст.", "Засади гуманітарної освіти в Україні", "Українознавство в системі освіти". Також обговорюються громадськістю проекти програми "Дозвілля і молодь".

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор

Як засвідчує сучасна практика, у забезпеченні ефективного процесу формування естетичної сфери студентства суттєвого значення набуває використання музично-виконавської діяльності з метою задоволення естетичних потреб і інтересів молоді, виконуючи тим самим завдання сучасної педагогіки - гармонійний розвиток творчої особистості. У науково-дослідницькій роботі це питання знайшло певне висвітлення у Л. Баженової, Л. Предтеченської, Г. Шевченко, та ін. Психолого-педагогічне осмислення даної проблеми розкриває появу якісних змін властивостей особистості та новоутворень (Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін.). У галузі соціальних наук ця проблема висвітлює особливості сучасного концертного життя, соціальні функції музичного виконавства, форми спілкування між виконавцем і слухачем (Ю. Капустін та ін.). З боку музичної педагогіки питання музичного виконавства набуло розвитку у наукових дослідженнях Л. Бочкарьова, В. Петрушина, Б. Теплова та ін. Спектр наукових розробок з теорії і педагогіки виконавського мистецтва запропонували науковці-дослідники С. Карась, Л. Мазель, Я. Мільштейн, Г. Ципін та ін.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Опрацювання науково-дослідницьких джерел з питання аналізу стану формування естетичної сфери молоді, зокрема студентства, засобами музично-виконавського мистецтва, свідчать про актуальність проблеми та її недостатню розробленість. Актуальним і перспективним залишається аналіз й уточнення методик, засобів, форм, сучасних креативних підходів до розвитку і формування естетичної сфери студентства. Вплив музичного мистецтва на формування емоційного світу, естетичної сфери особистості досі залишається однією з вагомих і найскладніших педагогічних проблем.

Формування цілей статті (постановка завдання)

Мета статті – дослідити зміст, структуру і характерні особливості музично-виконавської діяльності як засобу формування естетичної сфери студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів

Як виявляють наукові дослідження, методологія та визначення сутності поняття “музично-виконавська діяльність”, як різновид синтезованої музично-сценічної діяльності ґрунтуються на стійких естетично-ціннісних, мистецтвознавчих концептуальних положеннях. Ми зробимо спробу дослідити зміст, структуру музично-виконавської діяльності. Складовими системи музично-виконавської діяльності виступають композиторська творчість, творчість інтерпретатора та слухацька “співтворчість”.

На підставі аналізу досліджень науковця Ю. Максимчук [2] щодо виявлення особливостей естетичного виховання студентства ми визначимо завдання музично-виконавської діяльності, які впливають на формування їх естетичної сфери:

- ✓ оволодіння студентами естетичними знаннями, вміннями і навичками, в яких вони відчують потребу і які є предметом їх власного вибору, бажання, інтересу;

- ✓ набуття в процесі музично-виконавської діяльності естетичного досвіду, який є необхідним з погляду життєзабезпечення і особистісної самореалізації;

- ✓ утвердження у свідомості студентів естетичних цінностей та ціннісних орієнтацій, які набувають особистісного значення, викликають особливий інтерес і захоплення;

- ✓ створення в умовах музично-виконавської діяльності можливостей для розвитку і виявлення активності кожного студента у сфері формування естетичної сфери;

- ✓ впровадження в музично-сценічній діяльності інновацій та самобутніх форм освоєння культурно-освітніх цінностей;

- ✓ розвиток особистісного потенціалу молоді, пов’язаного з творчою самореалізацією і досягненням особистісно-бажаного рівня освоєння світоглядної, моральної та естетичної сфери студентства.

Ми погоджуємося з порадами педагогів-науковців Я. Мільштейном, Г. Нейгаузом, С. Савшинським [3] щодо визначення концептуальних позицій музично-виконавської діяльності, які розкривають і обґрунтовують зміст даного питання. Провідним фактором стає систематичне, послідовне засвоєння музично-теоретичної інформації та технологічних художньо-виконавських умінь, формування естетичного ставлення до музики,

комплексний розвиток загальних, музичних, творчих здібностей молоді. Тож, основою музично-виконавської діяльності виступають теоретичні знання, які утворюють раціональний рівень музичної свідомості молоді особистості.

Об'єктом музично-виконавської діяльності виступає конкретний музичний твір. Глибоке проникнення в зміст твору висвітлює знання особистості автора, його стилю та характерних ознак творчості, самого процесу творення, пошук засобів виразності, поєднання музичного образу з історико-культурним контекстом, знаходження власних шляхів для сприймання, оцінки та інтерпретації. Тобто здатність до ідеальної "переробки" конкретно-звукових музичних уявлень у художній образ стає необхідною передумовою музично-виконавської діяльності.

Однакові структурні позиції музично-виконавської діяльності визначають досвідчені педагоги Ю. Бай, Н. Брояко, А. Попов та ін.:

- сфера взаємодії "художнього" і "технічного" у музично-виконавській діяльності, вивчення творчих можливостей ігрового апарату, завдяки яким фізична дія піднімається до рівня активного учасника формування інтонаційно-змістовної верстви музичної інтерпретації;

- сфера взаємодії музиканта та інструменту, яка через мністичні та фізичні дії породжує засоби виразності і є однією з дійових "осіб" у формуванні емоційно-змістовної сторони музичного образу;

- закономірності становлення, функціонування і вдосконалення внутрішньої структури музично-ігрових рухів;

- орієнтація процесу виховання музиканта на уявлення про культуру мелодичного (музичного) інтонування як системи широко детермінованих особистісних якостей і їх зв'язків;

- динаміка мікроструктурного інтонування як першооснова музично-виконавської діяльності, ключ до емоційного виховання виконавця;

- вдосконалення тембрового слуху на основі використання темброво-акустичних особливостей інструменту тощо [4].

Музично-виконавська діяльність передбачає художнє тлумачення музичного твору у процесі його виконання, тобто інтерпретацію. Науковець Г. Саїк дослідив кілька тлумачення терміна “інтерпретація”:

- активний творчий процес, в якому воля композитора повинна стати власною волею інтерпретатора (С. Фейнберг);
- виконавська або авторська концепція стосовно таких виражальних засобів, як темп, динаміка, артикуляція, фразування, акцентування (С. Мальцев);
- художнє тлумачення виконавцем авторської інформації, яке зумовлює діалектичну єдність об'єктивного і суб'єктивного, виражене у виді особистісного ставлення до твору, що виконується (В. Белікова) [Там само].

Дослідник О. Андрейко наголошує на тому, що центральне місце у музично-виконавській діяльності посідає виконавський апарат, який інтегрує в собі професійні та особистісні якості виконавця [1]. Ми погоджуємося з науковцем Ю. Цигареллі щодо визначення складу виконавських здібностей: психомоторні здібності, надійність концертного виконання, артистизм. Психомоторні здібності виявляють у м'язовій силі виконавця, в оволодінні різноманітними технічними засобами, спритності й координації рухів, витривалості та пам'яті. Надійність визначається бездоганністю виконання концертної програми. Умовами успіху сценічної майстерності є професійна підготовка, саморегуляція, стабільність, психоемоційна стійкість. Артистизм вважається здатністю впливати на публіку засобами талановитого вираження внутрішнього змісту художнього образу на засадах сценічного перевтілення. Сценічна увага розуміється як зосередженість виконавця на тих чи інших об'єктах, які пов'язані з процесом виконання. Сценічна увага має свою структуру: післядовільна увага займає вищий рівень, довільна увага – середній, мимовільна увага - нижчий [5].

З огляду розкритих вище освітніх, виховних та розвиваючих можливостей музично-виконавської діяльності і їх впливу на формування естетичної сфери студентства, ми зробимо спробу визначити її функції:

- ціннісно-орієнтаційну, яка спрямовує увагу студентів на роль естетичних цінностей в житті, допомагає у формуванні естетичного ставлення до навколишньої дійсності і мистецтва;
- психологічну – сприяє розвитку таких якостей, як естетичні почуття, художнє мислення, творчу діяльність;
- комунікативну – допомагає студентам налагодити активне спілкування з естетичними цінностями, а також сприймання найважливіших проявів прекрасного у предметах і явищах дійсності;
- пізнавальну – збагачує поняття та уявлення студентів, розширює їх естетичний світогляд;
- організаційну – сприяє оволодінню студентами конкретними вміннями і навичками організації естетичної діяльності, творчості;
- креативну – стимулює виявлення їх творчих сил, здібностей у формуванні естетичної сфери.

Отже, музично-виконавська діяльність спрямовується на те, щоб надавати студентам необхідний досвід пізнання прекрасного, залучати їх до цінностей вітчизняної та світової культури, розвивати творчі здібності, вдосконалювати професійну майстерність. Музично-виконавська діяльність покликана системно вирішувати завдання формування естетичної сфери студентства.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Таким чином, розвиваючи існуючі положення стосовно вивчення теоретичного досвіду музично-виконавської діяльності, узагальнюючи існуючі підходи до визначення її завдань, ми вважаємо, що музично-виконавська діяльність - це динамічна система, важливими складовими якої стають композиторський авторський задум, творчість інтерпретатора-виконавця та слухацька "співтворчість". Вони сприяють активізації пошукового процесу творчої індивідуальності, передбачають здатність до глибокого осягнення змісту твору, виявлення власного ставлення до її художніх образів, технічно досконалого та артистичного втілення музичного твору в реальному звучанні чи постановці, вимагають відповідних змін у формуванні художньої компетенції та естетично-оцінних суджень студентів.

Отже, формування естетичної сфери студентства засобами музично-виконавської діяльності передбачає розвиток емоційно-чуттєвого досвіду, набуття необхідних естетичних знань, збагачення естетичних уявлень і понять, залучення студентів до спілкування з світом прекрасного, виконання навчальних дій, які спрямовуються на пізнання законів краси у дійсності і мистецтві, стимулювання творчої активності студентства, пов'язаної зі створенням та примноженням художньо-естетичних цінностей, формування найважливіших складових естетичної культури сучасності.

Література

1. Андрейко О. Методи вдосконалення виконавського апарату музиканта-інструменталіста: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Оксана Іванівно Андрійко. – К., 2004. – 185 с.
2. Максимчук Ю. Естетичне виховання студентської молоді у процесі клубної роботи [Електроний ресурс] / Ю. Максимчук. – Режим доступу: <http://avtoreferat.net/content/view/9163/16/>.
3. Савшинский С. Работа пианиста над музыкальным произведением. – М.: Музыка, 1964. – 186с.
4. Саїк Г. Музично-виконавська майстерність як художньо-педагогічна проблема [Електроний ресурс] / Г. Саїк. – Режим доступу: http://www.knukim.edu.ua/articles_sayik.htm.
5. Цигарелли Ю. Психология музыкально-исполнительской деятельности: учеб. пособие – СПб.: Композитор С-П., 2008. – 368 с.

В статъе рассматриваются содержание и структура музыкально-исполнительской деятельности. На основании анализа особенностей музыкально-исполнительской деятельности обосновываются закономерности формирования эстетической сферы студенчества.

Ключевые слова: *содержание, структура, музыкально-исполнительская*

деятельность, эстетическая сфера студенчества.

The article considers the content and the structure of the musical and executive activity, and explains the regularities of the formation of the aesthetic sphere of the students.

Keywords: *content, structure, musical and executive sphere of the students.*

Гук Любов Володимирівна - викладач фортепіано Луганського обласного коледжу культури і мистецтв.

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Шевченко Г.П.

УДК 378.147 : 37.036

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У СЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

М.І. Данилевська

У статті визначено необхідність формування естетичної картини світу у студентської молоді як фактора, що має велике значення як для особистісного розвитку, так і для зміцнення ролі естетичних цінностей як носіїв культурних традицій.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

У сучасних умовах значно актуалізується проблема формування естетичної культури студентської молоді, від рівня якої значно залежить стан вихованості людей в сучасному українському суспільстві. Людина має вміти сприймати, цінувати і примножувати матеріальні та духовні цінності, які за своїм змістом і спрямованістю утверджують ідеї добра і краси. Естетична культура